

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาการบริโภคอาหารของเกษตรกรที่ทำระบบเกษตรอินทรีย์ ที่อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรทั้งหมดที่ทำนา ทำสวนระบบเกษตรอินทรีย์ ในชุมชนแม่ทา ที่อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2543 จำนวนทั้งหมด 72 ครอบครัว 95 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ ถ้วยตวงและช้อนตวงมาตรฐาน และตารางอาหารแลกเปลี่ยน (สาลีณี ถิลสัตยกุล, 2538) ตารางที่เปลี่ยนค่าปริมาณอาหารเป็นน้ำหนัก (Whitney & Cataldo, 1983) ตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จภาคเหนือ (ธีระ เหล่ากุลดิถก, ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ, จารุณี เหล่ากุลดิถก, 2539) ตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จพื้นบ้านภาคเหนือ (คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531) คุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย (กองโภชนาการ กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข, 2535) และตารางแสดงคุณค่าอาหารไทยในส่วนที่กินได้ 100 กรัม (กองโภชนาการ กรมอนามัย, 2530)

1. แบบสัมภาษณ์ จะสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา น้ำหนัก ส่วนสูง จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำเกษตรระบบอินทรีย์ ระยะเวลาที่ทำเกษตรระบบอินทรีย์ โรคประจำตัว และยาที่ใช้ประจำ จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการบริโภคอาหารรายบุคคลใน 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา เป็นการสัมภาษณ์ประเภทของอาหาร ปริมาณได้จากการกะประมาณของอาหารทั้งหมดที่บริโภค และรูปแบบการบริโภคอาหาร สัมภาษณ์ความถี่ของการบริโภคอาหารในแต่ละหมู่

2. ถ้วยตวงมาตรฐาน ประกอบด้วยถ้วยตวงปริมาณ 1 ถ้วยตวง ครึ่งถ้วยตวง $\frac{1}{3}$ ถ้วยตวง และ $\frac{1}{4}$ ถ้วยตวง รวมทั้งช้อนตวงปริมาณ 1 ช้อนโต๊ะ 1 ช้อนชา $\frac{1}{2}$ ช้อนชา และ $\frac{1}{4}$ ช้อนชา

ตารางอาหารแลกเปลี่ยน (สาลินี ลีลสัตยกุล, 2538)

ตารางที่เปลี่ยนค่าปริมาตรอาหารเป็นน้ำหนัก (Whitney & Cataldo, 1983)

ตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จภาคเหนือ (ธีระ เหล่ากุลคิลก, ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ, จารุณี เหล่ากุลคิลก, 2539)

ตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จพื้นบ้านภาคเหนือ (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531)

คุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย (กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2535)

ตารางแสดงคุณค่าอาหารไทยในส่วนที่กินได้ 100 กรัม (กองโภชนาการ กรมอนามัย, 2530)

3.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และได้นำแบบสัมภาษณ์และเครื่องมือในการสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกร อำเภอคอยสะแก และอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รวมทั้งหมด 30 คน ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในความชัดเจนด้านลำดับคำถาม และความเหมาะสมด้านภาษาเพื่อนำไปใช้จริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกร รวมทั้งใช้เครื่องมือช่วยการสัมภาษณ์ คือ ถ้วยตวงและช้อนตวงมาตรฐาน ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือจากสาขาร่วมโภชนศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงหัวหน้าองค์การบริหารส่วนตำบล และหัวหน้าชมรมผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อนัดหมายวัน และเวลาที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเองเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้ถ้วยตวงและช้อนตวงมาตรฐานในการช่วยกะประมาณปริมาณของอาหารที่บริโภค
2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน และชัดเจนเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดย

1. เปลี่ยนค่าปริมาณอาหารเป็นน้ำหนักของอาหารแต่ละชนิด และแต่ละมือโดยการอ้างอิงกับตารางอาหารแลกเปลี่ยน ในชนิดของอาหารที่แลกเปลี่ยนได้ เช่น หมวคข้าว หมวคผัก หมวคผลไม้ และหมวคนม เป็นต้น และตารางที่เปลี่ยนค่าปริมาณอาหารเป็นน้ำหนักในชนิดของอาหารที่ประกอบและปรุงเรียบร้อยแล้ว เช่น แกง ผัก ต้ม ของหวาน หรืออาหารเหลว ซึ่งจะได้ค่าน้ำหนักของอาหารแต่ละชนิดของถ้วยตวง หรือช้อนชานี้เป็นกรัมโดยประมาณ

2. หาค่าพลังงานที่ได้รับปริมาณสารอาหาร โปรตีน ไขมัน และคาร์โบไฮเดรต โดยอ้างอิงจากตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จภาคเหนือ (ในเมือง)

ตารางแสดงคุณค่าอาหารปรุงสำเร็จภาคเหนือ (ในชนบท)

คุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย

ตารางแสดงคุณค่าอาหารไทยในส่วนที่กินได้ 100 กรัม

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป Epi Info Version 6.04

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- 4.2 การบริโภคอาหาร วิเคราะห์และแปลผลโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

ค่าพลังงานที่บริโภคของแต่ละบุคคลในแต่ละวัน แยกตามเพศหญิง และเพศชาย เทียบค่ามาตรฐานของข้อกำหนดสารอาหารที่ควรได้รับประจำวัน และแนวทางการบริโภคอาหารสำหรับคนไทย แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- 4.3 รูปแบบการบริโภคอาหารใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่และร้อยละ

- 4.4 ชนิดของอาหารที่บริโภค ใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่และร้อยละ